

GRAMATICA ESPAÑOLA

Испан тілі

Мағзумова Алуа

ALUA MAGZUMOVA

Астана 2014

A la memoria de mi abuelo Ziyada

Este Manual ha sido concebido como libro de gramática española. Finalmente, agradezco a mi madre y mi hermana por el apoyo que he recibido en todo momento, a pesar del tiempo y la atención que les he sustraído, quizás irre recuperables.

Alfabeto - Әліпбесі

Mayúscula Үлкен әріп	Minúscula Кіші әріп	Cómo se leen Оқылуы	Ejemplos Мысал
A	a	[a]	aula
B	b	[бэ]	bolsa
C	c	[сэ]	cuaderno
D	d	[дэ]	durante
E	e	[э]	estrella
F	f	[эфе]	fidel
G	g	[хэ]	gente
H	h	[аче]	hinchá
I	i	[и]	igual
J	j	[хота]	jabón
K	k	[ка]	kilómetro
L	l	[эле]	libro
M	m	[эме]	madre
N	n	[энэ]	nariz
Ñ	ñ*	[энье]	España
O	o	[о]	oportunidad
P	p	[пэ]	padre
Q	q	[ку]	queja
R	r	[эрэ]	ropa
S	s	[эсэ]	sábado
T	t	[тэ]	tío
U	u	[у]	urgente
V	v*	[убэ]	vida
X	x	[equis]	xenofobia
Y	y	[ye]	yegua
Z	z	[zeta]	zapatos

W* - [убэ doble] - шетел сөздерімен ғана пайдаланады. Мысалы: *wi-fi, Washington, т.б.*

Pronunciación - Оқу ережелері

Егер сөз **дауыссыз** дыбысқа аяқталса, **—s,—n**, дыбыстарынан басқа, **екпін соңғы буынға** қойылады. Мысалы: *lector*, т.б.

Басқа жағдайларда **екпін соңғының алдындығы буынға** қойылады. Мысалы: *entro*, *alma*, *bebida*, т.б.

Егер сөздегі әріптердің **үстінде екпін** тұрса, ол ерекше жағдай болып саналады да, қойылған **екпінге сәйкес оқылады**. Мысалы: *lección*, *rájaro*, т.б.

Sonidos vocálicos - Дауысты дыбыстар

[a], [e], [i], [o], [u]

a - **ақпарат** - *trabajo*

e - **экскалатор** - *derecho*

i - **ине** - *ideal*

o - **орман** - *Dios*

u - **қу** - *cubo*

Егер екі дауысты дыбыс қатар келсе, әр дыбыс бөлек оқылады. *Maestre* [маэстрэ], *lengua* [ленгуа]

yu әріптер ұйқасы [ю], [you] дыбысын береді: *ayuda* [аюда]

ue әріптер ұйқасы [е] дыбысын береді (u әріпі оқылмайды): *que* [ке]

ui әріптер ұйқасы [й] дыбысын береді (u әріпі оқылмайды): *guitarra* [гитарра]

i әріпінің алдында және кейін дауысты дыбыс болса, **i > y** әріпіне ауысады: *huir* > *huyo* [айр > уйо]

Sonidos consonánticos - Дауыссыз дыбыстар

[b], [c], [d], [f], [g], [h], [j], [l], [m], [n], [ñ], [p], [r], [s], [t], [v], [x], [y], [z]

b - **болашақ** - *abril*

c - **a, o, u** әріптердің және **дауыссыздардың** алдында [к] дыбысын береді: *¿como?* [комо]

e, i әріптердің алдында [с] дыбысын береді: *centro* [сэнтро], *Cicilia* [Сисилия]

ch - әріптер ұйқасы [ч] дыбысын береді: *charlar* [чарлар]

d - **дала** - *dinero*

f - **факультет** - *felicidad*

g - **a, o, u** әріптердің және **дауыссыздардың** алдында [г] дыбысын береді: *gracias* [грасиас]

e, i әріптердің алдында [х] дыбысын береді: *gente* [хэнтэ]

h - оқылмайды: *hombre* [омбрэ]

j - [х] болып оқылады: *julio* [хулио], *jamón* [хамон]

l - [л] болып оқылады: *leche* [лече], *lunes* [лунэс]

ll - әріптер ұйқасы [й] дыбысын береді: *billete* [бийэтэ], *llamar* [йамар]

m - [м] болып оқылады: *madre* [мадрэ], *mucho* [мучо]

n - [н] болып оқылады: *nombre* [номбрэ]

ñ - [нь] болып оқылады: *soñac* [коньяк], *mañana* [маньяна]

p - [п] болып оқылады: *patata* [патата], *padre* [падрэ]

r - [р] болып оқылады: *pero* [пэро], *periódico* [пэриодико]

rr - әріптер ұйқасы [рр] дыбысын береді: *barril* [барриль], *perro* [пэрро]

s - [с] болып оқылады: *señor* [сэньор]

t - [т] болып оқылады: *teatro* [тэатро]

v - [в] болып оқылады: *vaso* [басо]

x - [кс] болып оқылады: *extra* [экстра]

y - [й] болып оқылады: *yó* [йо], *yegua* [йэгуа]

z - [с] болып оқылады: *zapato* [сапато], *zanahoria* [санаориа]

1. Nombre sustantivo - Зат есім

Зат есім - заттың, құбылыстың атауы болатын, заттың атын білдіретін сөздер. Испан тілінде зат есімдердің алдында артикль қойылады. Мысалы: *Luis, Nancy, perro, gato, lápiz, casa, Dios, alegría*, т.б.

1.1. Испан тіліндегі зат есімдер:

- Жалқы есім: *Madrid, Carlos, España*
- Жалпы есім: *la mesa, el arbol, la biblioteca*
- Жекеше түрі
- Көпше түрі

1.2. Артикльдер: Зат есімнің тектері - Artículos: Género de los sustantivos:

	Аталық тек - masculino	Аналық тек - femenino
белгісіздік артикль	uno	una
белгілі артикль	el	la

1.4. Артикльдердің көпше түрі - la forma plural de los artículos:

	Masculino	Femenino
белгісіздік артикль	unos	unas
белгілі артикль	los	las

1.5. Зат есімнің тектерінің жалғаулары:

Masculino	Ejemplos	Femenino	Ejemplos
-o -e -i -u -l -n -r -s	el cuaderno - дәптер el postre - десерт el vino - шарап el espíritu - рух el móvil - ұялы телефон el tren - пойыз el dolor - ауруы el mes - ай	-a -ción -(i)ón -d -ad -z	la ventana - терезе la lección - сабақ la unión - ұйым la pared - қабырға la libertad la voz - дауыс
Грек тілінен енген - ma, -ta жалғауларымен аяқталатын сөздер	el problema - проблема el cometa - комета	Грек тілінен енген - sis жалғауларымен аяқталатын сөздер	la ellipsis la hipótesis la tesis
Ерекше жағдайлар! -a	el día - күн el tranvía - трамвай	Ерекше жағдайлар! -i -e -u -l -n -r -s	la metrópoli la leche, la parte, etc la tubu la cal, la col, la miel la imagen, razón la flor, la labor
ер адам болса	el deportista - спортшы el cantante - әнші	әйел адам болса	la deportista - спортшы la cantante - әнші

1.5. Зат есімнің көпше түрі - Número de los sustantivos

Ереже	Жекеше түрі	Көпше түрі
Дауысты дыбысқа аяқталса -s жалғауын қосамыз	el cuarto - бөлме	los cuartos - бөлмелер
Дауыссыз дыбысқа аяқталса -es жалғауын қосамыз	el papel - парақ	los papeles - парақтар
-у дыбысына аяқталса -es жалғауын қосамыз	la ley - заң el rey - король	las leyes - заңдар los reyes - корольдер
Дауысты дыбысқа екпін қойылса -es жалғауын қосамыз	el bigudí - бигуди	los bigudíes - бигудилер
Ерекше жағдайлар!	el papá - папа la mamá - мама	los papás - папалар las mamás - мамалар
Шет тілінен енгер сөздер	el club - клуб el film - фильм el parking - паркинг	los clubs - клубтар los films - фильмдер los parkings - паркингтер
-z, -x > -c	el lápiz - қарындаш la voz - дауыс	los lápices - қарындаштар las voces - дауыстар
-c > qu	el frac - фрак	los fraques - фрактар

1.6. Homónimo - Омонимдер

Испан тілінде кейбір сөздер артикльдің ауысуы бойынша мағынасын ауыстырады.

Кестеде тек кейбір мысалдар берілген:

аталық тек	сөз	аналық тек
el капитал	capital	la астана
el тырысқақ	cólera	la ашу/ ыза
el христиандің қызметшісі	cura	la ем/ емделу
el майдан	frente	la маңдай
el тәртіп	orden	la бұйрық

2. Adjetivo - Сын есім

Сын есім заттың сындық, сапалық қасиеттерін білдіретін, сындық ұғым атауы болатын сөздер. Мысалы: *negro* - қара, *dorado* - алтын, *kazajo* - қазақ, т.б.

- Сапалық - Calificantes
- Қатыстық - Relativos

2.1. Adjetivos calificativos - Сапалық сын есімдер

Сапалық сын есім сын есімнің тікелей өзінен жасалады, заттың түр-түсін, сын-сапасын анықтайды. Мысалы: *una chica inteligente* - ақылды қыз, *un niño pequeño* - кішкентай бала, etc.

Сын есімнің 3 түрлі шырайы бар - **Grados de comparación:**

Шырайлар түрі	Ереже	Мысал
grado positivo	grande pequeño	El edificio grande El Pequeño pañuelo
grado comparativo салыстырмалы шырай	tan... como igual de... que más... que menos... que mejor peor mas de... (сан есімдерге)	El tan alto como tu. El igual de guapo que los otros. Ella mas bella que su amiga. Elena menos amable que otros. El mejor que ella. Somos peor que fuimos.
grado superlativo күшейтпелі шырай	белгілі артикль + mas/menos + сын есім + de	Ella la mas alta de las otras chica.

2.2. Adjetivos relativos - Қатыстық сын есімдер

Қатыстық сын есім заттың сын-сипатын басқа сөз табының қатысы арқылы білдіреді. Мысалы: *el plan anual* - жылдық план, *un hombre madrileño* - мадридтік еркек, т.б.

2.3. Género de los adjetivos - Сын есімнің тектері

Испан тілінде сын есім текте де, жекеше және көпше түрінде де зат есімге сәйкес келеді.

Una chica guapa
Unos libros blancos

Егер сын есім **-o** әрепіне аяқталса, ол **аталық тек** болып саналады
Егер сын есім **-a** әрепіне аяқталса, ол **аналық тек** болып саналады

аналық тек: *la mesa blanca* - ақ үстел
аталық тек: *el papel blanco* - ақ парақ

Егер сын есім **-o, -a** әріптерінен басқа **дауысты** немесе **дауыссыз** дыбысқа аяқталса, онда сын есімнің жалғауы зат есімнің тегіне сәйкес өзгермейді.

аналық тек: *la mesa verde* - жасыл үстел
 аталық тек: *el arbol verde* - жасыл ағаш

2.4. La forma plural de los adjetivos - сын есімнің көпше түрі

Егер сын есім **дауысты** дыбысқа аяқталса, **-s** жалғауы қосылады
 Егер сын есім **дауыссыз** дыбысқа аяқталса, **-es** жалғауы қосылады

аналық тек: *la lección difícil* - *las lecciones difíciles*
 аталық тек: *el text francés* - *los texts franceses*

Егер сын есім **-z** әріпіне аяқталса, көпше түрінде **-с** әріпіне өзгеріледі. Мысалы: *feliz* - *felices*

2.5. Forma arosopada de unos adjetivos - Сын есімнің қысқаша түрлері

Испан тілінде үш жиі кездесетін сын есімдер, зат есімнің адында тұрса қысқаша түрімен пайдаланады.

Grande > gran: *el gran hombre* ұлы адам
Bueno > buen: *un buen camino* жақсы жол
Malo > mal: *el mal libro* нәшар кітап

2.6. Сын есім зат есімнің алдына қойылатын жағдайлар

Ереже бойынша испан тілінде сын есім зат есімнен кейін қойылады.

Сын есім, зат есімнің алдында қойылатын жағдайлар:

- Егер **эпитет болса**: *una angelical voz* - періштегідей дауыс
 Las claras fuentes y corrientes ríos, enmagnífica abundancia, sabrosas y transparentes aguas les ofrecían. (Cervantes)
- Егер **әдеттегідей қасиет** болса: *un buen hace tiempo* - жақсы ауа-райы
- Кейбір кездері сын есімнің орны ауысса, сөздің мағынасы ауысады: *un gran país*- ұлы ел, *un país grande* - үлкен ел, т.б.
- Қатыстық сын есімдер ылғи зат есімнен кейін қойылады: *la madriguera lobuna* - қасқырдың апаны, т.б.
- Қатыстық сын есімдер **de** көмекші сөзімен келсе, екі зат есім қатар келеді, бірақ екінші зат есім **de** көмекші сөзінен кейін келіп, сын есімді білдіреді: *un vaso de cristal* - шыны стақаны, *la puerta de madera* - ағаш есік, т.б.

3. Numerales - Сан есім

3.1. Numerales cardinales - Есептік сан есімдер

0	cero	40	cuarenta
1	uno	41	cuarenta y uno
2	dos	50	cincuenta
3	tres	60	sesenta
4	cuatro	70	setenta
5	cinco	80	ochenta
6	seis	90	noventa
7	siete	100	cien, ciente
8	ocho	101	ciento uno
9	nueve	200	doscientos
10	diez	300	trescientos
11	once	400	cuatrocientos
12	doce	500	quinientos
13	trece	600	seiscientos
14	catorce	700	setecientos
15	quince	800	ochentos
16	dieciséis, diez y seis	900	novcientos
17	diecisiete, diez y seite	1000	mil
18	dieciocho, diez y ocho	1116	mil ciento diez y seis
19	diecinueve, diez y nueve	2000	dos mil
20	veinte	2217	dos mil doscientos diecisiete
21	veintiuno, veinte y uno	23358	veintitrés mil trescientos cincuenta y ocho
22	veintidós, veinte y dos	1000000	un millón
23	veintitrés, veinte y tres	2000000	dos millones
24	veinticuatro, veinte y cuatro	1000000000	mil millones
30	treinta	2000000000	dos mil millones

3.2. Numerales ordinales - Петтик сан есімдер

1-	primer(o), -a, -os, -as	21-	vigésimo primero
2-	segundo	22-	vigésimo segundo
3-	tercero	23-	vigésimo tercero
4-	cuatro	30-	trigésimo
5-	quinto	31-	trigésimo primero
6-	sexto	40-	cuadragésimo
7-	séptimo	50-	quincuagésimo
8-	octavo	60-	sexagésimo
9-	noveno	70-	septuagésimo
10-	décimo	80-	octogésimo
11-	undécimo	90-	nonagésimo
12-	duodécimo	100-	centésimo
13-	decimotercero	101-	centésimo primero
14-	decimocuatro	200-	ducentésimo
15-	decimoquinto	300-	tricentésimo
16-	decimosexto	400-	cuadrigentésimo
17-	decimoséptimo	500-	quingentésimo
18-	decimoctavo	600-	sexcentésimo
19-	decimonoveno	1000-	milésimo
20-	vigésimo	1001-	milésimo primero

Испан тілінде сан есім текте де, жекеше және көпше түрінде де зат есімге сәйкес келеді.

los primers días - бірінші күндер

el día novena - тоғызыншы күн

- primero және tercero реттік сан есімдер қысқаша түрімен пайдаланады

primero > primer

tercero > tercer

- Реттік сан есім әр айдың тек бірінші күнін және айту үшін пайдаланады

el primer de septiembre - қыркүйектің бірі

el siete de noviembre - қарашаның жетісі

3.3. Numerales fraccionarios - Бөлшекті сан есімдер

Ондық бөлшекке дейін: алым - есептік сан есім бөлшектің бөлімі - реттік сан есім	1/3 1/5 2/5 1/2 9/10	un tercio un quinto dos quintos un medio nueve décimos
11-ші бөліктен кейін: алым - есептік сан есім бөлшектің бөлімі - есептік сан есім + avo(a); avos (-as)	1/11 5/11	un onceavo cinco onceavos
Ондық бөлшектер	6,7 3,01	seis y siete décimas seis enteros y siete décimas seis coma siete tres y una centésima tres enteros y una centésima tres coma cero uno

3.4. Numerales múltiples (proporcionales) - Көбейткіш сан есімдер

double (duplo, -a) triple (triplo, -a) cuádruple (cuádruplo, -a) quíntuplo, -a séxtuplo, -a séptuplo, -a óctuplo, -a nónuplo, -a décuplo, -a céntuplo, -a	екі есе үш есе төрт есе бес есе алты есе жеті есе сегіз есе тоғыз есе он есе жүз есе
--	---

Мысалы: *quíntupulo campeón* - бес мәрте чемпион

double sintepón - екі қабат синтепон

4. Pronombre - Есімдік

4.1. Pronombres personales - Жіктеу есімдігі

Негізгі есімдік	Тура толықтауыш Кімді?	Жанама толықтауыш Кімге?
yo - мен	me - мені	a mí - маған
tú - сен	te - сені	a tí - саған
él - ол (еркек) ella - ол (әйел) Usted - сіз	lo - оны la - оны le - сізді/ оны	a él - оған a ella - оған a Usted - сізге
nosotros, -as - біз	nos - бізді	a nosotros, -as - бізге
vosotros, -as - сендер	vos - сендерді	a vosotros, -as - сендерге
ellos - олар ellas - олар Ustedes - сіздер	les - оларды/ сіздерді	a ellos - оларға a ellas - оларға a Ustedes - сіздерге

Тура толықтауыш етістікпен қолданады да, көмекші сөздермен араласпайды.

Mi hermano me espera - Менің ағам **мені** күтіп жатыр.

Mi amigo la quiere - Менің досым **оны** жақсы көреді.

Жанама толықтауыш **de, a, con, en, ante, hacia, por** көмекші сөздермен пайдаланады.

- ¿A quién Enrique esta cantando? - Энрике кімге ән айтып жатыр?

- **A mí.** - Маған.

Voy **hacia él** - Оған қарай барып жатырмын.

4.2. Pronombres posesivos - Тәуелдеу есімдігі

Тәуелдік есімдік - сын есім		Тәуелдік есімдік - зат есім	
mi mis	менің	mío, -a, míos, -as	менің
tú tus	сенің	tuyo, -a tuyos -as	сенің
su sus	оның	suyo, -a suyos, -as	оның
nuestro, -a, nuestros, -as	біздің	nuestro, -a, nuestros, -as	біздің
vuestro, -a, vuestros, -as	сендердің	vuestro, -a, vuestros, -as	сендердің
su sus	олардың	suyo, -a suyos, -as	олардың

Тәуелдік есімдік - сын есім:

Mi casa es grande - **Менің** үйім үлкен.

Sus amigos son inteligentes - **Оның** достары ақылды.

Тәуелдік есімдік - сын есім келесі жағдайларда пайдаланады:

- Зат есімнен кейін:
*Son unas amigas **mías*** - Олар **менің** достарым.
- "Ser" етістігінен кейін (ие болы мағынасында):
 - *Es **tuyo** este perro?* - **Сенің** итін бе?
 - *No, es **suyo*** - Жоқ, ол **оның** (umi)
- Белгілі артикльден кейін (зат есімді қайта қайталамау үшін):
 - *Hace falta un **bolí*** - Бір **кітап** жетпей жатыр.
 - *Puedes to **mar el tío*** - **Менікін** алсан болады.

4.3. Pronombres demostrativos - Сілтеу есімдігі

Испан тілінде сілтеу есімдігін сөйлеген кісі мен заттың ара қашықтығын белдіру үшін пайдаланады. Ол 3 түрге бөлінеді:

	Singular - Жекеше түр		Plural - Көпше түр	
	Masculino	Femenino	Masculino	Femenino
Заттың сөйлеушіге жақын екенін білдіреді (бұл, осы, мынау)	este	esta	estos	estas
Заттың сұхбаттасқа жақын екенін білдіреді (анау, ана)	ese	esa	esos	esas
Заттың сөйлеушіге де, сұхбаттасқа да алыс екенін білдіреді (анау, ана)	aquel	aquella	aquellos	aquellas

Ejemplos:

***Este** periódico me parece interesante* - **Осы/бұл/мынау** газет маған қызықты көрінеді.

***Estas** chicas son guapas* - **Осы/бұл/мынау** қыздар әдемі.

***Esa** periódico que estas leyendo es de ayer* - **Анау/ана** сен оқып жатқан газет кешегі.

***Aquellos** días contigo fueron muy felices* - Сенімен өткен **анау/ана** күндер өте бақытты болды.

4.4. Pronombres interrogativos - Сұрау есімдігі

Испан тілінде барлық сұраулы сөздерге екпін қойылады.

quién/quienes кім	¿Quién ha venido? ¿Quiénes fueron contigo?	Кім келді? Сенімен кім боды?
que не/ қандай/ қай	¿Qué dices? ¿De qué se trata? ¿Qué caro!	Не дейсін? Не туралы айтылып жатыр? Қандай қымбат
por qué неге	¿Por qué dices no?	Неге жоқ дейсін?
cómo қалай	¿Cómo te llamas?	Атын қалай?
cuánto, -a, -os, -as қанша/ неше	¿Cuanto cuesta esta cosa? ¿Cuántos días sin verte !	Осы зат қанша тұрады? Көріспегенше қанша болды!
donde қайда	¿Dónde vives ?	Қайда тұрасың?
adónde* қайда	¿Adónde vas?	Қайда барасың?
de dónde қайдан	¿De dónde vienes?	Қайдан келдің?
cuál/ cuáles қандай/ қай	¿Cuál es tu talla?	Сенін өлшемің қандай?

*А көмекші сөзі бағытты білдіреді, сондақтан а+dónde қозғалу етістіктерімен пайдаланады.

4.5. Pronombres reflexivos - Өздік етістік/ өздік есімдік

Өздік етістік әрекеттің сөйлеушінің өзімен жасалатынын білдіреді.

lavarse - жуыну		
yo	me	lavo
tú	te	lavas
él ella usted	se	lava
nosotros, -as	nos	lavamos
vosotros, -as	os	laváis
ellos ellas ustedes	se	lavan

Ejemplos: A las 6 **me levanto**, y despues **me voy para lavarse** - Мен 6-да **тұрамын** да, кейін **жуынуға барамын**.

4.7. Pronombres negativos - Болымсыздық есімдігі

Испан тілінде 3 болымсыздық есімдік бар: **nadie** - ешкім, **nada** - ештеңе, **ninguno**, **-a**, **-os**, **-as** - ешқандай

Ejemplos:

Nadie me quiere - Мені **ешкім** жақсы көрмейді

No pasa **nada** - **Ештеңе** етпейді

Ninguna ropa me gusta - **Ешқандай** киім маған ұнамайды.

4.7. Pronombres indefinidos - Белгісіздік есімдігі/ Жалпылау есімдігі

algo - бір нәрсе	Quero decir te algo.	Бір нәрсе айтқым келеді.
alguien - әлдекім/ біреу	Alguien te quiere.	Біреу сені сүйеді.
alguno, -a - әлдеқандай/ бір algunos, -as	He visto alguna carta.	Бір хат көріп едім.
todo, -a - бәрі/ бүкүл/ барлық todos, -as	Hay que limpiar toda la casa.	Барлық үйді тазалау керек.
mucho, -a - көп/ көптеген muchos, -as	Muchas veces fuimos feliz juntos.	Біз көп рет бірге бақытты болдық.
poco, -a - кішкене/ аз pocos, -as	Estudias muy poco.	Сен сабақты аз оқисын.
tanto, -a - соншама/ қаншама tantos, -as	Tantas veces hemos visto.	Қаншама рет көрдік.
bastante, -es - жеткілікті	No tengo bastante dinero.	Менде жеткілікті ақша жоқ.
demasiado, -a - тым/ аса/ өте	Comí demasiado mucho.	Тым көп жеп қойдым.
varios, -as - көптеген/ неше түрлі	Me gusta varias cosas.	Маған көптеген нәрселер ұнайды.
otro, -a - басқа otros, -as - басқалар	Otra vez será mejor.	Басқа рет жақсырақ болар.
cualquier, -a - кез-келген	Puedes preguntar me cualquier cosa.	Меннен кез-келген нәрсені сұрасан болады.
cada - әр	Cada día hace más calor.	Әр күн сайын ыстығырақ болып жатыр.

Mucho, poco, tanto, demasiado - өлшемдік көмекші сөздер зат есіммен де, зат есімнің орнына да пайдалана алады.

Аталық тек зат есімдердің алдында *alguno > algún* және *ninguno > ningún* болып ауысады.

Muy көмекші сөзі ылғи сын есіммен пайдаланады. Бірақ *mucho* етістіктен кейін пайдаланады.

Otro, -a тек қана белгілі артикльмен пайдаланады.

Alguien, algo есімдіктері көпше түрге өзгерілмейді және аналық текке ауыспайды.

5. Adverbio - Үстеу

Үстеу іс-әрекеттің, қимылдың, сындық, сапалық белгісінің сипатын, жай күйін білдіреді.

5.1. Tipos de adverbio

Испан тілінде үстеулер негізгі және туынды болып келеді.

Негізгі үстеуге ешқандай жалғаусыз, бір негізден тұратын үстеулер жатады.
Мысалы: *pronto* - тез, *siempre* - ылғи, *temprano* - ерте, *luego* - кейін.

Туынды үстеулер жалғау арқылы және көмекші сөздер арқылы жасалады.

adjetivo + mente

Мысалы:

lento > *lentamente*

claro > *claramente*

temporal > *temporalmente*

Көмекші сөздер арқылы жасалатын үстеулер. Мысалы:

de repente - кенеттен

a menudo - жиі

sin embargo - өйткенмен, алайда

a veces - кейде

en vano - бекер

al revés - керісінше

Кейбір үстеулер сын есіммен бірдей болып келеді.

hablar rápido/ rápidamente - тез сөйлеу

Кейбір жағдайларда үстеу сөздің мағынасын күшейту үшін пайдаланылады.

Es realmente difícil - Бұл шынында қиын.

Kөп/өте - испан тілінде *mucho* немесе *muy* болып аударылады. *Mucho* сөзі етістіктен кейін келсе үстеу болады. Бірақ *muy* сөзі ылғи да басқа сын есіммен немесе үстеумен пайдаланады.

Nos gusta mucho - Бізге өте ұнайды.

Te echo mucho de menos - Сені өте сағындым.

El simpere me abraza muy fuerte - Ол мені ылғи қатты құшақтайды.

Mi amiga habla con el muy sinceramente - Менін досым онымен ылғи өте адал сөйлейді.

Испан тілінде сын есім **bueno, -a - жақсы**, үстеу ретінде **bien**.

¡*Qué buena idea!* - Қандай жақсы ой! (қандай?)

Me parece bien - Маған жақсы көрінеді. (қалай?)

5.2. Clasificación de adverbios - Үстеудің мағыналық түрлері

Мағынасына қарай үстеулер 6-ға бөленеді:

Adverbios de modo	Іс-қимылдың қалай екенін білдіреді. Көбінесе сын есімнен жасалады.	<i>bien</i> - жақсы <i>mal</i> - жаман <i>así</i> - осылай <i>con gusto</i> - сүйсініп
Adverbios de tiempo	Іс-қимылдың мезгілін білдіреді.	<i>ahora</i> - қазір <i>ayer</i> - кеше <i>después</i> - кейін
Adverbios de cantidad o grado	Іс-қимылдың көлемдік дәрежесін білдіреді.	<i>muuy</i> - өте <i>bastante</i> - жеткілікті <i>poco</i> - кішкене
Adverbios de afirmación o negación	Іс-қимылдың бекітілуін немесе болымсыздығын білдіреді.	<i>sí</i> - егер <i>también</i> - сондай-ақ/және <i>no</i> - жоқ <i>tanpoco</i> - сондай-ақ жоқ
Adverbios de duda	Іс-қимылдың мүмкіндігін білдіреді.	<i>tal vez</i> - мүмкін <i>probablemente</i> - мүмкін <i>puede ser</i> - шығар/мүмкін
Adverbios de lugar	Іс-қимылдың орындалатын мекенін көрсетеді.	<i>aquí, acá</i> - осында <i>ahí</i> - анда <i>allí, allá</i> - анау жерде <i>arriba</i> - үстінде

6. Verbo - Етістік

Етістік заттың іс-қимылын білдіретін сөз табы.

Verbo	Етістік	hablar	Ойлау
Gerundio	Көсемше	hablando	Ойлап
Participio	Есімше	hablado	Ойланған

Етістіктің райлары

- Modo indicativo - Ашық рай
- Modo imperativo - Бұйрық рай
- Modo condicional - Шартты рай
- Modo subjunctivo - Қалау рай

indicativo		subjuntivo	
PRESENTE ОСЫ ШАҚ pienso piensas piensa pensamos pensáis piensan	PRETÉRITO PERFECTO COMPUESTO he pensado has pensado ha pensado hemos pensado habéis pensado han pensado	PRESENTE piense pienses piense pensemos penséis piensen	PRETÉRITO PERFECTO haya pensado hayas pensado haya pensado hayamos pensado hayáis pensado hayan pensado
PRETÉRITO IMPERFECTO pensaba pensabas pensaba pensábamos pensabais pensaban	PRETÉRITO PLUSCUAMPERFECTO había pensado habías pensado había pensado habíamos pensado habíais pensado habían pensado	PRETÉRITO IMPERFECTO pensara pensaras pensáramos pensarais pensarán	PRETÉRITO PLUSCUAMPERFECTO hubiera pensado hubieras pensado hubiera pensado hubiéramos pensado hubierais pensado hubieran pensado
PRETÉRITO PERFECTO SIMPLE pensé pensaste pensó pensamos pensasteis pensaron	PRETÉRITO ANTERIOR hube pensado hubiste pensado hubo pensado hubimos pensado hubisteis pensado hubieron pensado	(екінші нұсқа) pensase pensases pensase pensásemos pensaseis pensasen	(екінші нұсқа) hubiese pensado hubieses pensado hubiese pensado hubiésemos pensado hubieseis pensado hubiesen pensado
FUTURO pensaré pensarás pensará pensaremos pensaréis pensarán	FUTURO PERFECTO habré pensado habrás pensado habrá pensado habremos pensado habréis pensado habrán pensado	FUTURO pensare pensares pensare pensáremos pensareis pensaren	FUTURO PERFECTO hubiere pensado hubieres pensado hubiere pensado hubiéremos pensado hubiereis pensado hubieren pensado
Condicional		Imperativo	
CONDICIONAL SIMPLE (ЖӘЙ) pensarías pensaría pensaríamos pensaríais pensarían	CONDICIONAL COMPUESTO (ҚҰРМАЛАС) habría pensado habrías pensado habría pensado habríamos pensado habrías pensado habrían pensado	AFIRMATIVO (БОЛЫМДЫ) piensa piense pensemos pensad piensen	NEGATIVO (БОЛЫМСЫЗ) pienses piense pensemos penséis piensen

Испан тілінде инфинитив 3 топқа бөлінеді: **-ar, -er, -ir.**

Los tiempos del verb - Етістіктің шақтары:

- **Presente** - Осы шақ
- **Pasado** - Өткен шақ
- **Futuro** - келер шақ

Етістіктер:

- **verbos regulares** - дұрыс етістіктер - сөздің түбіріне кесте бойынша жалғаулар қосылады
- **verbos irregulares** - бұрыс етістіктер - сөздің түбірі өзгереді де, кесте бойынша жалғаулар қосылады

6.1. Presente - Осы шақ

	-ar	-er	-ir
	hablar	aprender	vivir
<i>yo</i>	hablo	aprendo	vivo
<i>tú</i>	hablas	aprendes	vives
<i>él/ella/usted</i>	habla	aprende	vive
<i>nosotros, -as</i>	hablamos	aprendemos	vivimos
<i>vosotros, -as</i>	habláis	aprendéis	vivís
<i>ellos, -as/ ustedes</i>	hablan	aprenden	viven

Ерекше жағдайлар:

ser: soy, eres, es, somos, sois, son

estar: estoy, estas, esta, estamos, estais, estan

ir: voy, vas, va, vamos, vais, van

Бұрыс етістіктердің түрлері:

- Түбірдегі дауысты дыбыс 1,2,3,6 жақтарды өзгеріледі

o > ue: contar: **cu**ento, **cu**entas, **cu**enta, **cont**amos, **cont**áis, **cu**entan

e > ie: entender: **enti**endo, **enti**endes, **enti**ende, **entend**emos, **entend**éis, **enti**enden

e > i: repetir: **rep**ito, **rep**ites, **rep**ite, **repet**imos, **repet**ís, **rep**iten

- Кейбір етістіктегі түбір тек бірінші жақта өзгереді:

caber > *quepo*

caer > *caigo*

hacer > *hago*

poner > *pongo*

salir > *salgo*

saber > *sé*

traer > *traigo*

valer > *valgo*

- Кейбір әріптер дыбысты сақтау мақсатымен өзгеріске ұшырайды (**c > z, g > j, gu > g, qu > c**):

Vencer > *venzo, vences, ...*

dirigir > *dirijo, diriges, ...*

huir > *huyo, huyes, ...*

delinquir > *delinco*

destinguir > *destingo*

coger > *cojo*

concur > *cono***zco**

traducer > *traduzco*

• Кейбір сөздер бірден көп аутқуларға ұшырайды:

decir > *digo, dices, ...*

oír > *oigo, oyes, ...*

seguir > *sigo, sigues, ...*

tener > *tengo, tienes, ...*

venir > *vengo, vienes, ...*

6.2. Pasado - Өткен шақ

Жасалған іс-әрекетті айту үшін өткен шақты пайдаланамыз.

Өткен шақтың түрлері:

- Pretérito perfecto
- Pretérito simple
- Pretérito imperfecto
- Pretérito pluscuamperfecto
- Pretérito anterior

6.2.1. Pretérito perfecto - Күрделі өткен шақ

Өткен шақтағы аяқталмаған уақыттағы аяқталған іс-әрекетті білдіреді.

Көмекші сөздер: *hoy - бүгін, esta semana - осы апта, este mes - осы ай, nunca - ешқашан, todavía - әлі/әлі де, ultimamente - соңғы уақытта, ya - әлдеқашан*

Ejemplos: *Este mañana hemos hablado sobre mis clases de frances - Бүгін тәңертен менін француз тілі сабақтарым туралы сөйлестік.*

Жасалу жолы: **Haber + participio**

He

Has

Ha + participio

Hemos

Habéis

Han

6.2.2. Pretérito simple - Жәй өткен шақ

Өткен шақтағы белгісіз уақытта жасалған аяқталған іс-әрекет. Көбінесе өткен оқиғаларды айту үшін пайдаланады.

Көмекші сөздер: *ayer - , anteayer - , aquel día - алдын күні/ ана күні, el mes pasado -өткен айда, dos años atrás - екі ай бұрын*

Ejemplos: *Ayer dejiste que no vienes a las clases - Кеше бүгінгі сабаққа келмейсін деп айтқансың.*

Жасалу жолы: етістіктің түбіріне жәй өткен шақтың жалғаулары қосылады.

	-ar	-er	-ir
	hablar	aprender	vivir
<i>yo</i>	hablé	aprendí	viví
<i>tú</i>	hablaste	aprendiste	viviste
<i>él/ella/usted</i>	habló	aprendió	vivió
<i>nosotros, -as</i>	hablamos	aprendimos	vivimos
<i>vosotros, -as</i>	hablasteis	aprendisteis	vivisteis
<i>ellos, -as/ ustedes</i>	hablaron	aprendieron	vivieron

Ерекше жағдайлар:

ir/ ser: fui, fuiste, fue, fuimos, fuisteis, fueron

andar: anduve, anduviste, anduvo, anduvimos, anduvisteis, anduvieron

cabere: cupe, cupiste, cupo, cupimos, cupisteis, cupieron

dar: di, diste, dio, dimos, disteis, dieron

decir: dije, dijiste, dijo, dijimos, dijisteis, dijeron

estar: estuve, estuviste, estuvo, estuvimos, estuvisteis, estuvieron

hacer: hice, hiciste, hizo, hicimos, hicisteis, hicieron

oir: oí, oíste, oyó, oímos, oísteis, oyeron

poder: pude, pudiste, pudo, pudimos, pudisteis, pudieron

poner: puse, pusiste, puso, pusimos, pusisteis, pusieron

querer: quise, quisiste, quiso, quisimos, quisisteis, quisieron

saber: supe, supiste, supo, supimos, supisteis, supieron

tener: tuve, tuviste, tuvo, tuvimos, tuvisteis, tuvieron

traer: traje, trajiste, traje, trajimos, trajisteis, trajeron

venir: vine, viniste, vino, vinimos, vinisteis, vinieron

ver: ví, viste, vio, vimos, visteis, vieron

6.2.3. Pretérito imperfecto

Өткен шақтағы аяқталмаған немесе аяқталғаны белгісіз немесе қайталанатын іс-әрекет. Және де өткен кездегі, өткен әрекетті білдіреді. Өткендегіні баяндау кезде пайдаланады.

Көмекші сөздер: *todos los días* - күні бойы, *por las madrugadas* - ертеңгіліктерде, *cada vez que* - әр жолы/әр... сайын, *siempre* - ылыми, *de ordinario* - әдетте, *habitualmente* - әншейінде.

Ejemplos: *Angela era una chica muy linda* - Анхела әте сүйкімді қыз болған.

	-ar	-er	-ir
	hablar	aprender	vivir
yo	habl aba	aprend í o	viv ía
tú	habl abas	aprend ías	viv ías
él/ella/usted	habl aba	aprend ía	viv ía
nosotros, -as	habl ábamos	aprend íamos	viv íamos
vosotros, -as	habl abais	aprend íais	viv íais
ellos, -as/ ustedes	habl aban	aprend ían	viv ían

Ерекше жағдайлар:

ir: iba, ibas, iba, íbamos, ibais, iban

ser: era, eras, era, éramos, erais, eran

ver: veía, veías, veía, veíamos, veían

6.2.4. Pretérito pluscuamperfecto

Өткен іс-әрекеттің алдында болған істі білдіреді. Көбінесе бағыныңқы сөйлемдерде кездеседі.

Ejemplos: Nunca **había visitado** España antes del año pasado - Өткен айға шейін ешқашан Испанияда болған жоқпын.

Haber + participio

Había

Habías

Había + participio

Habíamos

Habíais

Habían

6.2.5. Pretérito anterior

Өткен іс-әрекеттің алдында болған істі білдіреді. Көбінесе бағыныңқы сөйлемдерде кездеседі.

Көмекші сөздер: *apenas, no bien* - өрең; *en cuanto, tan pronto que, así que, una vez que* - қалай ... кейін; *cuando* - қашан; *después que, luego que* - кейін/соң/бері, *una vez* - бір рет;

Ejemplo: Apenas **hubo abierto** la puerta, la sirena se puso a sonar - Азғантай есікті ашқанда, қауіпсіздік гудогі шыға бастады.

Haber + participio

Hube

Hubiste

Hubo + participio

Habimos

Habisteis

Habieron

6.3.Futuro - Келер шақ

Келешектегі әрекеттерді баяндау үшін пайдаланады.

Келер шақтың түрлері:

- Futuro proximo
- Futuro simple
- Futuro perfecto

Futuro próximo - Жақын келер шақ

Ir (presente de indicativo) a + infinitivo

Болашақтағы әрекетті жасауға шешім әлдеқайда қабылданған немесе қашан қабылданғаны белгісіз, және де әрекеттің болатынына сенім жоқ. Болашақ жоспарларды айту үшін пайдаланады.

Ejemplo: *Voy a aprender italiano* - Италиан тілін оқимын. (Оқитының туралы шешімді қабылдауыңа бір жыл болуы мүмкін)

Futuro simple - Жәй келер шақ

Болашақтағы істі сипаттау үшін, және де болашақтағы қайталанатын істі айту үшін пайдаланады.

	-ar	-er	-ir
	hablar	comer	vivir
yo	hablaré	comeré	viviré
tú	hablarás	comerás	vivirás
él/ella/usted	hablará	comerá	vivirá
nosotros, -as	hablaremos	comeremos	viviremos
vosotros, -as	hablaréis	comeréis	viviréis
ellos, -as/ ustedes	hablarán	comerán	vivirán

Ерекше жағдайлар:

caber: cabré, cabrás, cabrá, cabremos, cabréis, cabrán

decir: diré, dirás, dirá, diremos, diréis, dirán

hacer: haré, harás, hará, haremos, haréis, harán

poder: podré, podrás, podrá, podremos, podréis, podrán

poner: pondré, pondrás, pondrá, pondremos, pondréis, pondrán

querer: querré, querrás, querrá, querremos, querréis, querrán

saber: sabré, sabrás, sabrá, sabremos, sabréis, sabrán

salir: saldré, saldrás, saldrá, saldremos, saldréis, saldrán

tener: tendré, tendrás, tendrá, tendremos, tendréis, tendrán

valer: valdré, valdrás, valdrá, valdremos, valdréis, valdrán

venir: vendré, vendrás, vendrá, vendremos, vendréis, vendrán

Futuro perfecto - Құрмалас келер шақ

Болашақтағы белгілі бір уақытқа немесе әрекетке дейін аяқталады.

Көмекші сөздер: **hasta** - дейін, **para ...** белгілі бір күн

Ejemplo: **Habremos escrito** la carta para el lunes - Дүйсенбіге дейін хатты жазып аяқтаймыз.

Haber + participio

Habré

Habrás

Habrá + participio

Habremos

Habréis

Habrán

Perifrasis verbales - Етістікті сөз орамдар

Испан тілінде бір сөзді түрлендіру үшін сөздің синонимдерді пайдаланады. Бірақ көптеген жағдайларда синоним бір ғана етістіктен емес, сөз орамнан тұрады.

беретін мағына	етістікті сөз орам	мысалы
іс-қимылды бастау	empezar a + inf ponerse a + inf echarse a + inf romper a + inf	En cuanto llegues, ponte a hacer los deberes.
іс-қимылды жалғастыру	llevar + gerundio seguir + gerundio ir + gerundio	Levamos esperando Adela o la dejamos ya.
іс-қимылды аяқтау/ бітіру/ қою	acabar de + inf dejar de + inf cesar de + inf llegar a + inf llevar + participio tener + participio dar por + participio	En 5 minutos acabo de comer.
іс-қимылды міндетті түрде жасау керек	deber + inf tener que + inf hay que + inf haber de + inf	Había de salir a las 8.
мүмкіндік, күдік	debe de + inf + compuesto tenet que + inf + compuesto	Bebe de set bueno.
жуық	venire a + inf	Me dijeron que la casa venía a costar unos 300.000 euros.
қайталау	volver a +inf	Vuelvo a llamarte por telefono mas tarde.
жиілік/ әдеттегі іс-қимыл	soler + inf	Suele salir a las 12.

Modo Imperativo - Бұйрық рай

Бұйрық рай іс-қимылдың орындалуын талап ету, кеңес беру мағыналарында айтылады.

Imperativo afirmativo - Бұйрық райдың болымды тұлғасы:

	-ar	-er	-ir
	entrar	correr	subir
tú	entra	corre	sube
usted	entre	corra	suba
nosotros, -as	entremos	corramos	subamos
vosotros, -as	entrad	corred	subid
ustedes	entren	corran	suban

Ерекше жағдайлар:

decir > di, diga, digamos, decid, digan;

hacer > haz, haga, hagamos, haced, hagan;

ir > ve, vaya, vayamos, id, vayan;

oír > oye, oiga, oigamos, oíd, oigan;

tener > ten, tenga, tengamos, tened, tengan;

traer > trae, traiga, traigamos, traed, traigan;

venir > ven, venga, vengamos, venid, vengan;

salir > sal, salga, salgamos, salid, salgan;

Ejemplos:

¡Deja me en paz! - Мені жайыма қалдыр!

¡Abre la ventana! - Терезені аш!

¡Dime que eres! - Кім екеніңді айт!

Imperativo negativo - Бұйрық райдың болымсыз тұлғасы:

	-ar	-er	-ir
	entrar	correr	subir
tú	no entres	no corras	no subas
usted	no entre	no corra	no suba
nosotros, -as	no entremos	no corramos	no subamos
vosotros, -as	no entréis	no corráis	no subáis
ustedes	no entren	no corran	no suban

Ejemplos:

¡No te preocupes! - Алаңдама!

¡No corras tan rapido! - Соншама тез жүгірме!

¡No pierdas el tiempo con los juegos! - Ойындармен уақытыңды босқа өткізбе!

Modo Condicional - Шартты рай

Шартты рай іс-әрекеттің орындалу не орындалмауының шартын білдіреді.

Испан тілінде шартты рай:

- Potencial Simple (Potencial Imperfecto) - Жәй шартты рай
- Potencial Compuesto (Potencial Perfecto) - Құрмалас шартты рай

Potencial Simple - Жәй шартты рай:

- қалауды білдіреді
- сыпайы сөйлескенде
- кеңес берген кезде
- болжалған жағдай

Жәй шартты рай жалғаулар кестесі:

	-ar	-er	-ir
	hablar	leer	escribir
yo	hablaría	leería	escribiría
tú	hablarías	leerías	escribirías
usted	hablaría	leería	escribiría
nosotros, -as	hablaríamos	leeríamos	escribiríamos
vosotros, -as	hablaríais	leeríais	escribiríais
ustedes	hablarían	leerían	escribirían

Ерекше жағдайлар:

cabrer: *cabría, cabrías, cabría, cabríamos, cabríais, cabrían*

decir: *diría, dirías, diría, diríamos, diríais, dirían*

hacer: *haría, harías, haría, haríamos, haríais, harían*

poder: *podría, podrías, podría, podríamos, podríais, podrían*

poner: *pondría, pondrías, pondría, pondríamos, pondríais, pondrían*

querer: *querría, querrías, querría, querríamos, querríais, querrían*

saber: *sabría, sabrías, sabría, sabríamos, sabríais, sabrían*

salir: *saldría, saldrías, saldría, saldríamos, saldríais, saldrían*

tener: *tendría, tendrías, tendría, tendríamos, tendríais, tendrían*

valer: *valdría, valdrías, valdría, valdríamos, valdríais, valdrían*

venir: *vendría, vendrías, vendría, vendríamos, vendríais, vendrían*

Ejemplos:

Tendría que hacer los deberes de casa, pero me voy a comer - Сабақ істеуім керек еді, бірақ тамақ ішуге баратын болдым.

Deberías fumar menos - Темекіні азырақ шегуің керек.

Potencial Compuesto - Құрмалас шартты рай:

• мүмкіндік

si + presente de indicativo (осы шақ) + oración principal (басты сөйлем)

Басты сөйлем:

- presente de indicativo

Ejemplo: *Si no trabajas, salimos el sábado* - Жұмыс істемесен, сенбі күні шығамыз.

- futuro

Ejemplo: *Si me ayudas, acabaremos enseguida* - Маған көмектессен, тез бітіреміз.

- imperativo

Ejemplo: *Si tienes frío, cierra la ventana* - Тонып отырсаң, терезені жап.

- ir a + inf

Ejemplo: *Si no comes bien, vas a ponerte enferma* - Тамақты дұрыс жемесең, ауырып қаласың.

- екіталай болатын қимыл/ болжал

si + pretérito imperfecto de subjunctivo + condicional simple (жәй шартты шырай)

Ejemplo: *Si yo fuera un chico, saldría afuera más* - Ұл бала болсам, көбірек қыдыратын едім.

- мүмкін емес, іске аырылмайтын қимыл

si + pretérito pluscuamperfecto de subjunctivo + condicional perfecto

si + pretérito pluscuamperfecto de subjunctivo + pret. pluscuam. de subj.

Ejemplos: *Si hubieras estado en Canarias, habrías visto el eclipse de la luna/*

Si hubieras estado en Canarias, hubieras visto el eclipse de la luna - Егер Канар аралдарында болсаң, айдың тұтылуын көрер едің.

қимылдың зардап-салдары

si + pretérito pluscuamperfecto de subjunctivo + condicional simple

Ejemplo: *Si hubieras ido al dentista, no te dolería ahora la muela* - Егер тіс дәрігеріне барсаң, тісің ауырмайтын еді.

Pretérito pluscuamperfecto de subjunctivo:

Hubiera/ hubiese

Hubieras/ hubieses

Hubiera/ hubiese + participio

Hubiéramos/ hubiésemos

Hubierais/ hubieseis

Hubieran/ hubiesen

Condicional perfecto:

Habría

Habrías

Habría + participio

Habríamos

Habríais

Habrían

Modo subjuntivo - Қалау рай

Қалау рай істі орындаушы адамның тілегін, ынтасын, күмәнін, сенімсіздігін білдіреді, сенімділікке қарсын бәрі болып саналады.

Қазақ тілінде қалау рай толығымен испан тіліндегі қалау райға сәйкес келмейді. Әр түрлі тілдердің грамматикалық құрылысы әр түрлі болғаннан соң, испан тіліннің қалау райына тура сәйкес болатын грамматикалық құрылыс жоқ.

Presente de subjuntivo	No creo que <u>hable</u> hoy con Marta.
Pretérito imperfecto de subjuntivo	No creo que Luis <u>hablara/ hablase</u> ayer con Marta.
Pretérito perfecto de subjuntivo	No creo que ellos <u>hayan hablado</u> aún sobre el tema.
Pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo	Habría hablado con Marta, si la <u>hubiera/hubiese visto</u> .
Futuro de subjuntivo*	

* Futuro de subjuntivo - Теорияда бар, бірақ практикаға өте сирек кезде пайдаланады. Тіпті пайдаланбайды десе де болады. Ерте кездердегі заң жазбаларында кездеседі.

Presente de subjuntivo

Қалау райдың осы шағын қазіргі кездегі немесе болашақтағы бұйрықты, қалауымызды білдіру үшін пайдаланады.

- болжал/ жорамалды білдіреді:

no + creer/pensar/parecer/considerar + que

Ejemplo: *No creo que el tiempo nos acompañe* - Уақыт көмектеседі деп ойламаймын.

- белгілі бір шарт/ гипотезаны/ салдарын білдіреді:

como, aunque, a pesar de que, por más que, cuanto, de modo que ...

Ejemplo: *Jugamos al baloncesto, a pesar de que el tiempo no nos acompañe* - Уақыттың ынғайсыз болғанына қарамастан баскетбол ойнадық.

- болашақтағы немесе қазіргі кездегі мүмкіндікті білдіреді және де үстеумен келеді:

quizá(s), tal vez, probablemente, posiblemente, ojalá ...

Ejemplo: *Quizás el tiempo no nos acompañe* - Уақыт бізге ынғайсыз болып жатқан сияқты.

- сөйлемнің алдында кездеседі де, келесі, сосын, содаң соң деген мағынаны білдіреді:

antes de que, sin que, cuando, apenas, después (de), en cuanto, hasta que, mientras, tan pronto como ...

Ejemplo: *Vamos a jugar al baloncesto hasta que el tiempo nos acompañe* - Уақыт кеш болғанға дейін баскетбол ойнайық.

- кейде бұйрық беру үшін пайдаланады:

Ejemplo: *¡No juegues al baloncesto con lluvia!* - Жаңбыр жауғанда баскетбол ойнама!

¡Juguemos todos! - Бәріміз ойнаймыз!

	-ar	-er	-ir
	hablar	aprender	vivir
<i>yo</i>	hable	aprenda	viva
<i>tú</i>	hables	aprendas	vivas
<i>usted</i>	hable	aprenda	viva
<i>nosotros, -as</i>	hablemos	aprendamos	vivamos
<i>vosotros, -as</i>	habléis	aprendáis	viváis
<i>ustedes</i>	hablen	aprendan	vivan

Ерекше жағдайлар:

ser: sea, seas, sea, seamos, seaís, sean

ir: vaya, vayas, vaya, vayamos, vayaís, vayan

dar: dé,

estar: esté

haber: haya

saber: sepa, sepas, sepa, sepamos, sepaís, sepan

Бұрыс етістіктердің түрлері:

- Түбірдегі дауысты дыбыс өзгеріледі

e > i: servir: sirva, sirvas, ...

- Түбірдегі дауысты дыбыс 1, 2, 3, 6 жаққа өзгеріледі

e > ie: cerrar > cierre, cierres, cierre, cerramos, cerréis, cierren

o > ue: recordar > recuerde, recuerdes, recuerde, recordemos, recordéis, recuerden

- Кейбір етістіктегі түбір тек бірінші жақта өзгереді:

caer > caiga

decir > diga

hacer > haga

poner > ponga

salir > salga

tener > tenga

traer > traiga

valer > valga

venir > venga

ver > vea

- Кейбір әріптер дыбысты сақтау мақсатымен өзгеріске ұшырайды (c > z, z > c, g > j, gu > g, g > gu qu > c, c > qu, c > zc):

mecer > meza, ...

coger > coja, ...

delinquir > delinca, ...

destinguir > dustinga, ...

cazar > cace, ...

investigar > investigue, ...

provocar > provoque, ...

traducir > traduzca, ...

conocer > *conozca, ...*

- Кейбір **-uir** жалғауына аяқталатын етістіктер өзгерілетін жалғауды алдына **-y-** әрібін қосамыз:

sustituir > *sustituya, sustituyas, ...*

- Кейбір етістіктегі жалғау **-iar, -uar** және де, **prohibir, reunir** етістіктері сияқты 1, 2, 3, 6 жақта і немесе u әрібінің үстүне екпін қойылады:

espíar > *espíe, espíes, espíe, espiemos, espíeis, espíen*

actuar > *actúe, actúes, actúe, actuemos, actúeis, actúen*

prohibir > *prohíba, prohíbas, prohíba, prohibamos, prohibáis, prohiban*

reunir > *reúna, reúnas, reúna, reunamos, reunáis, reúnan*

Pretérito imperfecto de subjuntivo

Өткен шақ қалау рай аяқталған және де қазірмен байланысты істі, немесе болашақта аяқталатын іс-қимылды білдіреді.

- Негізгі сөйлем өткен шақта немесе жәй шартты райда және қалау рай іс-қимылы біруақытта немесе жақын болашақта болады.

Ejemplo: *Sin embargo necesitaríamos algún voluntario que ayudase con la reparación* - Өйткенмен бізге жөндеу жұмыстарымен байланысты көмек қажет.

- Негізгі сөйлем осы шақта және баыныңқы сөйлем өткен іс-қимылды білдіреді де, осы шақпен еш байланысы жоқ.

Ejemplo: *Creo que el dueño se alegra de que tú colaboraras* - Үй иесі сенің қатысың барын көргенде қуанады деп ойлаймын.

- **querer, poder, deber, ...** сөздерімен сыпайылақты білдіру үшін:

Ejemplo: *El conductor quisiera tener todo listo para esta tarde* - Жүргізіші кешке қарай бәрі дайын болғанын қалады

- **como si...** сөзінен кейін:

Ejemplo: *Has trabajado como si fueras el jefe* - Бастық болғандай жұмыс істедің.

	-ar	-er	-ir
	hablar	aprender	vivir
<i>yo</i>	hablara hablase	aprendiera aprendiese	viviera viviese
<i>tú</i>	hablaras hablases	aprendieras aprendieses	vivieras vivieses
<i>usted</i>	hablara hablase	aprendiera aprendiese	viviera viviese
<i>nosotros, -as</i>	habláramos hablásemos	aprendiéramos aprendiésemos	viviéramos viviésemos
<i>vosotros, -as</i>	hablarais hablaseis	aprendierais aprendieseis	vivierais vivieseis
<i>ustedes</i>	hablaran hablasen	aprendieran aprendiesen	vivieran viviesen

Ерекше жағдайлар:

traer: *ellos trajeron* → *yo trajera/trajese*

ir: *ellos fueron* → *tú fueras/fueses*

hacer: *ellos hicieron* → *él hiciera/hiciese*

creer: *ellos creyeron* → *ella creyera/creyese*

estar: *ellos estuvieron* → *nosotros estuviéramos/estuviésemos*

tener: *ellos tuvieron* → *vosotros tuvierais/tuvieseis*

saber: *ellos supieron* → *ellos supieran/supiesen*

andar: *ellos anduvieron* → *ellas anduvieron/anduviesen*

Pretérito perfecto de subjuntivo

Өткен құрмалас қалау рай аяқталған істі, қазір немесе болашақта аяқталатын істі білдіреді.

- **Аяқталған және де қазіргі кезбен байланысқан әрекет.**

Ejemplo: *Esperamos que la operación haya sido todo un éxito* - Операция жақсы өтті деп үміттенеміз. (аяқталған әрекет)

- **Болашақта аяқталатын әрекет.**

Ejemplo: *Podrás ver a tu hermano cuando haya salido del quirófano* - Ағанды операция біткен кезде көре аласын. (әрекет әлі жасалып жатыр)

Haber + Participio

Haya

Hayas

Haya + participio

Hayamos

Hayáis

Hayan

Pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo

Айтылып жатқан уақытқа дейін аяқталған әрекетті білдіреді, немесе өткендегі оқиғаларға қатысы бар әрекетті баяндай үшін пайдаланады.

- **Өткен шақтағы әрекеттерге қатысы бар өткен әрекет:**

Ejemplo: *Me extrañó mucho que me hubieras mandado una postal de la Cordillera Cantábrica* - Кантабрия тауларынан хат жібергенің мені таңқалдырды.

- **Өткен жағдайға қатыса алған, сәтсіз әрекет:**

Ejemplo: *Seguro que me hubiera encantado la visita a la región* - Айдаладағы көрініс маған жаққандығында сенімдімін.

- **Өткендегі шартты сөйлемдер (іске аспайтын әрекеттер)**

Ejemplo: *Si me lo hubieras dicho antes, habría ido contigo* - Маған бұрын айтқаныңда, сенісем баратын едім.

Haber + Participio

Hubiera/ hubiese

Hubieras/ hubieses
 Hubiera/ hubiese + participio
 Hubiéramos/ hubiésemos
 Hubierais/ hubieseis
 Hubieran/ hubiesen

El estilo indirecto - Төлеу сөз

Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру ережесі:

Presente	Imperfecto
Pretérito perfecto	Pluscuamperfecto
Pretérito indefinido	Indefenido/ pluscuamperfecto
Futuro simple	Condicional simple
Futuro compuesto	Condicional compuesto
Presente de subjuntivo	Imperfecto de subjuntivo
Pretérito imperfecto de subjuntivo	Pluscuamperfecto de subjuntivo
Imperativo	Imperfecto de subjuntivo

Ejemplos:

1. “Tengo hambre” - Dijo que tenía hambre
2. “Ha llovido” - Dijo que había llovido
3. “Comí mucho” - Dijo que comió/había comido mucho
4. “Vendré luego” - Dijo que vendría luego
5. “Habré comprado este libro” - Dijo que habría comprado este libro
6. “No creo que pueda” - Dijo que no creía que pudiera
7. “El que lo haya hecho, que lo dijera” - Dijo que el que lo hubiera hecho, que lo diga
8. “Venga aquí” - Dijo que fuera allí

Preposición - Көмекші сөздер

- **A** көмекші етістіктің пайдалануы
- қозғалу етістіктермен
Ejemplo: voy a casa - үйге барамын
- сағат
Ejemplo: a las 9 de la tarde - кешкі сағат 9-да
- қозғалу әдісі
Ejemplo: ir a pie - жаяу жүру
- қашықтықты белгілеу
Ejemplo: está a 10 km de aquí - осы жерден 10 км қашықтықта
- әлем бөлшектерін белгілеу

Ejemplo: Astaná está **al norte** - Астана солтыстүкте орналасқан

- **а + инфинитив**

Ejemplo: Voy **a estudiar en Francia** - Францияға оқуға барамын

- **жанама толықтауыш**

Ejemplo: Elena quiere darlo **a mí** - Елена оны маған бергісі келеді

- **тура толықтауыш**

Ejemplo: ¿Entiendes **al profesor**? - Мұғалімді түсінесін бе?

- **De** көмекші етістіктің пайдалануы

- **шығу жері (-дан; -ден; -нан; -нен; -тан; -тен)**

Ejemplo: Soy **de Astana** - Мен Астанаданмын

- **себеп**

Ejemplo: Me muero **de hambre** - Қарным ашқаннан өліп жатырмын

- **иемдену**

Ejemplo: Este coche es **de mi madre** - Осы көлік менін мамамдікі

- **мөлшер**

Ejemplo: dos kilos **de manzanas** - екі килограм алма

- **материал**

Ejemplo: La puerta **de madera** - Ағаш есік

- **қайдан?**

Ejemplo: Vengo **del mercado** - Базардан келе жатырмын

- **уақытты белгілеу**

Ejemplo: Las once **de la noche** - Түнгі он бір

- **күнтізбелік күн**

Ejemplo: el 24 **de enero de 1972** - 1972 жылдын 24-ші қарашасы

- **Por** көмекші етістіктің пайдалануы

- **себеп (por + инфинитив, por + зат есім)**

Ejemplo: ir **por la carretera** - тас жолмен жүру

- **орын**

Ejemplo: dar una vuelta **por el parque** - паркта серуендеу

- **жақын/жуық уақыт**

Ejemplo: los vimos la última vez **por Navidad** - Жана жылда соңғы рет көрісіп жатырмыз

- **орындаушы**

Ejemplo: Esta pintura fue pintado **por Carlos Perez** - Осы суретті Карлос Пэрез салған

- **әдіс/ құрал/ сайман**

Ejemplo: Hablar **por teléfono** - Телефон бойынша сөйлесу

- **баға**

Ejemplo: comprar **por 6 euros** - 6 еуродан сатып алу

- **айырбас/ алмасу**

Ejemplo: cambió mi móvil **por mi móvil** - менін ұялы телефонымды сенін ұялы телефонға ауыстырамын

- **байыпсыздық**

Ejemplo: **Por mí, me da igual** - Маған болса, шаруам жоқ

- **Para** көмекші етістіктің пайдалануы

- **игілік/ пайда**

Ejemplo: Este artefacto no sirve **para nada** - Осы артефакттың ештеңеге пайдасы жоқ.

- **мақсат**

Ejemplo: Hemos venido **para acompañarte** - Сені шығарып салу үшін келдік

- **бағыт/орын**

Ejemplo: ir **para casa** - үйге бару

- **уақыт**

Ejemplo: Puedes prestar me este vestido **para** el lunes? - Дүйсенбіге маған мына көйлегіңді бере аласын ба?

- **пікір**

Ejemplo: **Para** mí, son muy lindos - Меніңше олар өте сүйкімді

- **алушы**

Ejemplo: Este regalo **para** tí - Мына сыйлық саған/сен үшін

- **En** көмекші етістіктің пайдалануы

- **ішінде/ үстінде**

Ejemplo: **en** la casa - үйде, **en** la mesa - үстелдің үстінде

- **қатынас көліктері**

Ejemplo: **en** avión - ұшақпен, **en** coche - көлікпен, **en** bici - велосипедпен

- **ай/ күн/ мерекені/ жыл мезгілдері**

Ejemplo: **en** enero - қаңтарда, **en** Navidad - Жаңа Жылда, **en** otoño - күзде, **en** 1972 - 1972-ші жылы

- **уақыттың бір бөлігі**

Ejemplo: **en** una semana - бір апта ішінде

- **Con** көмекші етістіктің пайдалануы

- **бірге**

Ejemplo: Mi madre **con** mi herman a simper pasean juntos - Менін анам, апаммен ылғи бірге қыдырады.

- **Sin** көмекші етістіктің пайдалануы

- **-сіз, -сыз;**

Ejemplo: **Sin** misdo puedo ir a la escuela - Қорқынышсыз мектепке бара аламын.

- **Desde** көмекші етістіктің пайдалануы

- **-дан; -ден; -нан; -нен; -тан; -тен;**

Ejemplo: **Desde** mañana empiezo mis clases del musica - Ертөннен бастап музыка сабақтарын бастаймын.

Gerundio - Көсемше

Көсемшенін жалғаулары етістіктің түбіріне қосылады.

-ar > -ando

-er > -iendo

-ir > -iendo

Ejemplos:

cantar > cantando

aprender > aprendiendo

sentir > sintiendo

Ерекше жағдайлар:

decir > diciendo

ir > yendo

leer > leyendo
 poder > pudiendo
 ser > siendo
 venir > viniendo

verbos + gerundio	мағынасы
estar	іс-әрекет дәл қазір болып жатыр. Осы созылыңқы шақ
ir	аз-аздап дамып жатқан әрекет
venir	сөйлеу әрекетінің алдында созылып жатқан
continuar seguir	іс-әрекетті жалғастыру
andar	үйренген іс-әрекетті жалғастыру
acabar terminar	бір іс-әрекетпен аяқтау

Мысал:

Estoy hablando con mi madre - Анаммен сөйлесіп отырмын.

Voy aprendiendo lo, es bastante interesante - Оқуды жылғастырып жатырмын, бұл әбден қызықты.

Көсемшенін пайдалануы:

- амал пысықтауыш, себеп пысықтауыш, мезгіл пысықтауыш және де қазақ тілінде жоқ шарт пысықтауыш болып келеді

Llegó nadando - Жүзіп келдім.

- дәл қазір болып жатқан іс-әрекет. Осы созылыңқы шақ.
Estoy comiendo Estuvimos hablando frances en Canada.

Participio - Есімше

Есімшенін жалғаулары етістіктің түбіріне қосылады.

-ar > -ado

-er > -ido

-ir > -ido

Ejemplos:

cantar > *cantado*

comer > *comido*

sentir > *sentido*

Ерекше жағдайлар:

decir > dicho

hacer > hecho

poner > puesto

ver > visto
abrir > abierto
escribir > escrito
freir > frito
imprimir > impreso
romper > roto
morir > muerto
volver > vuelto